

Innst. 223 L

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 68 L (2013–2014)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøyskoleloven (leksehjelp m.m.)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen foreslår i proposisjonen endringer i opplæringslova, privatskolelova og i folkehøyskoleloven. Følgende lovendringer foreslås:

- endre ordningen med leksehjelp
- innføre rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for ungdom som er over opplæringspliktig alder, men under 18 år, og søker om oppholdstillatelse
- oppheveplikten til å gi gratis frukt og grønnsaker
- innføre rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring
- ta bort kravet om sakkyndig vurdering ved vedtak om inntil to år ekstra tid i videregående opplæring for elever med rett til særskilt språkopplæring
- lovfeste fylkeskommunens ansvar for grunnskoleopplæring i fengsel
- innføre krav om politiattest ved tilsetning i folkehøyskole (folkehøyskoleloven)
- tekniske endringer i opplæringsloven

1.2 Høring

Høringen som ligger til grunn for forslagene i proposisjonen har funnet sted i tre omganger:

6. september 2013, 6. desember 2013 og 18. desember 2013. Synspunktene fra høringsinstansene er oppsummert i proposisjonen under de enkelte forslagene.

1.3 Leksehjelp

Regjeringen foreslår å endre lovfestingen av at kommunene og de private skolene skal ha et tilbud om leksehjelp (§ 13-7 a). Den lovpålagte plikten til å ha et tilbud skal nå gjelde hele grunnskolen, ikke bare elever på 1.–4. årstrinn. De nåværende åtte timene til leksehjelp kan dermed fordeles fritt på 1.–10. årstrinn.

Regjeringen mener dette gir kommunene og de private skolene fleksibilitet og handlefrihet til selv å bestemme innretningen av leksehjelpen på bakgrunn av lokale forhold og vurderinger. Det vil ligge innenfor den kommunale handlingsfriheten å åpne for at skolene kan velge å rette leksehjelpen inn mot noen elevgrupper på trinnet eller på tvers av trinn.

1.4 Rett til opplæring for ungdom 16–18 år som søker om oppholdstillatelse

Regjeringen foreslår å innføre en rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for ungdom mellom 16 og 18 år som søker om opphold i landet. Det er svært viktig at disse ikke går ledige, og at ungdommene kan beskjefliges på en positiv måte. Rett til opplæring vil være et viktig tiltak som kan bidra til at disse ungdommene får mulighet til å bygge opp sin kompetanse. Gruppen omfatter søkere som er over opplæringspliktig alder, men under 18 år.

Retten gjelder ikke ungdom med ulovlig opphold.

Med rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for ungdom som søker om oppholdstillatelse, vil de øvrige bestemmelsene i opplæringslo-

ven og forskriften komme til anvendelse på lik linje med rettighetene til andre ungdommer. Dette innebærer blant annet rett til spesialundervisning og rett til særskilt språkopplæring. De som omfattes av forslaget vil dessuten få rett til nødvendig rådgivning og vil omfattes av oppfølgingstjenesten i videregående opplæring.

1.5 Forslag om å oppheve plikten til å gi gratis frukt og grønnsaker

Regjeringen foreslår å oppheve plikten for kommuner og private skoler til å gi elever ved ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler gratis frukt og grønnsaker hver dag (§ 13-5). Forslaget innebærer at offentlige og private skoler med statstilskudd ikke lenger skal ha en lovfestet plikt til å ha en ordning med gratis frukt og grønnsaker. Det blir dermed valgfritt for skoleeierne og styret ved de private skolene om de vil ha en skolefruktordning og hvordan denne eventuelt skal innrettes.

Skoleeierne kan velge å tilby gratis frukt og grønnsaker i skolen eller å tilby andre skolefruktordninger der elevene betaler en viss egenandel.

Regjeringen anfører at ordningen med daglig frukt og grønnsaker er kostbar og ønsker å bruke midlene på andre skoletiltak og å gi kommunene større handlefrihet. Det understrekes at midlene skal gå til kompetansehevende tiltak for lærere, og slik fortsatt vil komme elevene til gode. Det understrekes videre at forslaget ikke er uttrykk for at daglig frukt og grønnsaker ikke oppfattes som viktig i et folkehelseperspektiv. Regjeringen vil imidlertid prioritere annerledes.

1.6 Rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring

Regjeringen foreslår å gi en rett til påbygging for dem som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæringen. Retten skal komme i tillegg til, ikke i stedet for, den eksisterende retten i dag til å ta påbygging etter to år i et yrkesfaglig utdanningsprogram. Den skal altså være et supplement til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.

I opplæringsloven § 3-1 foreslås et nytt ellefte ledd som lovfester denne retten. Her gis ungdom med fullført og bestått fag- og yrkesopplæring rett til påbygging for å oppnå generell studiekompetanse. Retten er et tillegg til ungdomsretten på tre år og gjelder den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere. Retten vil ha ubegrenset varighet med hensyn til når den kan tas ut.

I opplæringsloven § 4A-3 foreslås et nytt syvende ledd som lovfester denne retten til påbygging for dem som er kommet til det året de fyller 25 år. Det gjelder dem som har fullført og bestått fag- og

yrkesopplæringen som en del av ungdomsretten, men som tar påbyggingen som voksne (fra og med det året de fyller 25 år). Retten kan tas ut når som helst etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere.

1.7 Fjerning av krav om sakkyndig vurdering ved inntil to år ekstra tid i videregående opplæring for elever med rett til særskilt språkopplæring

Regjeringen foreslår at kravet om sakkyndig vurdering ved vedtak om inntil to år ekstra tid i videregående opplæring ikke lenger skal gjelde elever med rett til særskilt språkopplæring § 3-1. Dagens bruk av sakkyndigvurdering for PP-tjenesten for denne elevgruppen er ikke hensiktsmessig. Saksbehandlingsreglene for utvidet tid for elever med særskilt språkopplæring foreslås derfor endret slik at det er tilstrekkelig at fylkeskommunen undersøker og vurderer elevens behov og utbytte av utvidet tid i videregående opplæring. Dette gjelder tilsvarende for private skoler. Endringen legger til rette for en bedre og raske oppfyllelse av vedtak om utvidet tid. Forslaget berører ikke kravet om sakkyndig vurdering når det i tillegg er andre begrunnelser for utvidet tid.

1.8 Lovfesting av fylkeskommunens ansvar for grunnskoleopplæring i fengsel

Regjeringen foreslår å lovfeste en plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring i fengsel. Ansvarer gjelder innsatte i fengsel innenfor vedkommende fylkeskommune.

Kriminalomsorgen har ansvaret for å skaffe til veie egnede undervisningslokaler i fengslene. Forslaget er å oppfatte som en lovfesting av allerede gjeldende praksis.

1.9 Krav om politiattest ved tilsetting i folkehøyskole

Regjeringen viser til at opplæringsloven og privatskoleloven fastsetter krav om at det legges fram politiattest ved tilsettinger i faste og midlertidige stillinger på både grunnskolenivå og videregående nivå. Kravet om politiattest gjelder uavhengig av stillingskategori. Folkehøyskoleloven har ingen slik bestemmelse. Regjeringen foreslår derfor en ny § 6 i folkehøyskoleloven om at styret ved den enkelte folkehøyskole avgjør om de som skal tilsettes fast eller midlertidig ved skolen, må legge fram politiattest med tilsvarende innhold som er nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Styret ved skolen vurderer i så fall konsekvensene av eventuelle merknader på politiattesten i den enkelte tilsettingssak.

Politiattest skal ikke innhentes fra alle søkerne, bare den søkeren som får tilbud om tilsetting i de til-

feller folkehøyskolens styre vedtar å kreve politiat-test. Bruk av hjemmelen vil være mest aktuell ved skoler med mindreårige elever.

2. Komiteens merknader

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til proposisjonen.

2.2 Forslag om endringer i ordningen med leksehjelp

Komiteen mener leksehjelp er et viktig tilbud til elever i skolen. Lekser gitt på faglig riktig måte bidrar til økt læring og bedre mestring hos elevene.

Komiteen er kjent med at det er mange av skoleeierne og skolelederne som er kritiske til den stramme måten leksehjelpordningen er regulert på fra statens side. De ønsker mer leksehjelp til eldre elever, hvor de mener behovet er størst.

Komiteen mener leksehjelp er et tilbud som bør utvikles og forbedres i takt med oppdatert kunnskap om hva som er god leksehjelp. Siden kunnskapsgrunnlaget er svakt, mener komiteen at det er riktig å øke det lokale selvstyret knyttet til leksehjelpen, slik at den kan innrettes målrettet etter de lokale behov på den enkelte skole. Samtidig vil komiteen understreke at mange barn og foreldre både har behov for og ønsker leksehjelp i hele skoleløpet. Forskerne er tydelige på at leksehjelp er positivt for elevens læring, så komiteen vil advare skoleeiere mot å bruke den økte friheten denne lovendringen gir, til å kutte ned på leksehjelptilbudet generelt.

Komiteen støtter på dette grunnlag regjeringens lovforslag.

Komiteen forventer at skolene sikrer et godt faglig nivå ved organisering av leksehjelp, og at alle faggrupper som er involvert i leksehjelptilbudet, må samarbeide slik at kvaliteten blir god og ressursene brukes optimalt. Leksehjelp for 5. til 10. trinn bør ledes av pedagogisk personale og tilligger rektors ansvarsområde.

Komiteen viser til at hjemmearbeid og lekser spiller en viktig rolle også i skole-hjem-samarbeidet fordi det gir foreldre en mulighet til å følge med og skaffe seg oversikt over hva barna driver med i de ulike fagene på skolen, hva de mestrer, og hva de trenger å øve mer på. Komiteen vil understreke viktigheten av at foreldre blir involvert og interesserer seg for egne barns læringsarbeid, uavhengig av evner og kompetanse til å hjelpe barna med leksene, og at dette bør være en sentral målsetting for skole-hjem-samarbeidet i norsk skole.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at flere skoleledere, skoleeiere og foresatte er kritiske til leksehjelpens effekt på 1. klassetrinn. Flertallet stiller seg positivt til at skolene selv skal få avgjøre hvor det er behov for å sette inn ekstra tiltak til leksehjelp.

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at tidlig innsats er svært viktig for den enkelte elev. Dette gjelder alle klassetrinn. Dette flertallet forventer at skolen følger opplæringsloven om tilpasset opplæring til den enkelte elev i hele utdanningsløpet. Dette flertallet viser til at enkelte høringsinstanser har meldt at leksehjelp på de laveste trinnene ikke har fungert etter hensikten, og at det er behov for å tilby leksehjelp på ungdomstrinnet. Dette flertallet er derfor fornøyd med at loven nå blir foreslått endret for å imøtekomme disse behovene. Dette flertallet vil påpeke at en endring av loven om leksehjelp vil gi kommunene og de private skolene større fleksibilitet og handlefrihet til å bestemme innretningen ut fra lokale forhold og vurderinger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at leksehjelp ikke er noe nytt i norsk skole, men at det først ble innført på alle skoler fra 1. til 4. trinn da dette ble lovpålagt i 2010. For de skolene som ikke hadde slike tilbud, har ordningen gitt gode resultater.

Dette flertallet viser i denne sammenheng til evalueringen som ble utført av forskere ved NOVA og NIFU. Deres evaluering viser at skoler som innførte ordningen i 2010, med mange elever på leksehjelpen, har hatt mer positiv utvikling på nasjonale prøver enn andre skoler. Evalueringen viser dessuten at skolene med færrest elever på leksehjelpen hadde svakere utvikling enn landsgjennomsnittet, samt at leksehjelpen ikke har utjevnet sosiale forskjeller.

Forskerne klarte ikke finne ut hvorfor det var slik. I evalueringen tegnes det ikke noe entydig bilde av leksehjelpens effekt. De skolene som økte omfanget av leksehjelpen i forbindelse med reformen, kan vise til bedre resultatutvikling over tid. Samtidig har de sosiale forskjellene i skoleresultatene ved disse skolene økt, stikk i strid med leksehjelpens intensjon om å bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti synes det er bemerkelsesverdig at regjeringspartiene ikke følger opp egen politikk etter å ha kommet i regjering. I Innst. 279 L (2009–2010) (om endringer i opplæringslova og privatskolelova), skrev Fremskrittspartiet og Høyre følgende:

«Disse medlemmer mener det er svært betenkelig at regjeringen i sitt forslag legger opp til et lovfestet leksehjelptilbud som ikke skal bemannes av pedagoger, og heller ikke tilligger rektors ansvarsområde. Disse medlemmer mener dette viser at regjeringen ikke er opptatt av å sikre kvaliteten i tilbudet og vil vise til at regjeringen her er på kollisjonskurs med en rekke av høringsinstansene. Disse medlemmer mener at opplegget for den lovfestede leksehjelpen får mer karakter av oppbevaring når den ikke skal bemannes av kvalifiserte lærere.»

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen i posisjon er mer opptatt av å spre leksehjelptilbudet til flere elevgrupper, uten å gjøre noe for å sikre kvaliteten i tilbudet. Disse medlemmer frykter dette lett kan bli en dårligere ordning for elevene enn den vi har i dag.

Disse medlemmer minner om at tidlig innsats er en nøkkelfaktor for å gi alle en god utdanning og skolegang. Mange foreldre har vært godt fornøyde med leksehjelptilbudet til de minste. Leksehjelpordningen for elever på 1. til 4. trinn har imidlertid avdekket at det er behov for ekstra leksehjelpinnsats også for eldre elever. Forskning viser at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn har mindre læringsutbytte av lekser. Det bør derfor være et mål at mer av øvingsarbeidet gjøres på skolen. Disse medlemmer støtter derfor forslag om å gjøre leksehjelpordningen mer fleksibel, men er bekymret for at innsatsen smøres for tynt utover med dette forslaget ettersom det så langt ikke er fulgt opp økonomisk. I dag omfatter ordningen 8 timer pr. uke fordelt på fire årstrinn. Framover vil det bli 8 timer fordelt på 10 årstrinn. Endringene i ordningen må følges nøye opp fra skolemyndighetenes side, og disse medlemmer forventer økte bevilgninger, slik at innsatsen rettet mot de eldste ikke går på bekostning av de yngste.

Disse medlemmer mener det er behov for mer forskning på lekser og leksehjelp og effektene av dette og er opptatt av at evalueringen av leksehjelp i

skolen må fortsette, slik at erfaringene kan danne grunnlag for en best mulig organisering av leksehjelp i framtiden.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det i NOVAs og NIFUs sluttrapport i evalueringen av leksehjelpen kommer frem at leksehjelpen i liten eller ingen grad innfridde målene om å gi elevene støtte til læringsarbeidet, følelse av mestring og gode rammer for selvstendig arbeid.

Reformen innfridde heller ikke den langsiktige og politiske målsettingen om å medvirke til utjevning av sosiale forskjeller i opplæringen.

Et annet hovedfunn i rapporten er at leksehjelpen i liten grad ser ut til å ha rokket ved de systematiske forskjellene i elevers skoleresultater som knytter seg til kjønn, sosioøkonomisk familiebakgrunn og innvandringsbakgrunn.

Disse medlemmer viser også til at analysene viser at elever med lavest sosioøkonomisk bakgrunn resultatmessig har gått noe tilbake, mens elever med annen bakgrunn har gått noe frem etter at leksehjelpen ble innført.

Disse medlemmer mener leksehjelp er et viktig tilbud til mange elever. For å få fullt utbytte av leksehjelpen er det avgjørende at skoleeier selv kan fordele ressursene knyttet til dette slik det er mest hensiktsmessig på den enkelte skole. Disse medlemmer viser til departementets vurderinger hvor det fremgår at skolene selv skal ha frihet til å rette leksehjelpen inn mot enkelte elever eller på tvers av trinn, slik også disse partier lenge har tatt til orde for, og støtter disse. På denne måten vil skoleeier kunne målrette innsatsen der det er størst behov.

2.3 Forslag om å oppheve plikten til å gi gratis frukt og grønnsaker

Komiteen mener god og riktig ernæring er viktig for alle, og særlig barn og unge. Gode frokost- og lunsjvaner gir et godt grunnlag for å kunne delta i den aktiviteten skoleelever har daglig. Komiteen vil understreke at skolene bør sikre nok tid til at alle får spist lunsj på egnet sted. Det er med på å understøtte et godt læringsmiljø.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener gratis frukt og grønt i skolen er bra for elevens helse og opplæring. Tiltaket som ble innført av den rød-grønne regjeringen, ble raskt populært hos alle ungdomsskoleelever som fikk fersk frukt og grønnsaker hver dag.

Disse medlemmer er kjent med at altfor mange ungdommer har et kosthold som svekker både egen helse og prestasjoner. Mange dropper frokosten

før de går på skolen, og det varierer stort hva slags mat elevene har med og om de har med seg skolemat på skolen. Tall fra Nord-Trøndelag (Trøndelag Forskning og Utvikling (TFOU)) viser at kun halvparten spiser frokost hver dag eller av og til. Resten dropper frokost. En landsdekkende undersøkelse viser at kun 12 pst. spiser grønnsaker på skolen og bare 29 pst. frukt.

Disse medlemmer er kjent med at kostvanene, til tross for dette, endrer seg i positiv retning også. Barn og unge drikker mindre brus, og det er en generell reduksjon av usunn snacks blant barn fra 2001 til 2008. En undersøkelse som er gjort med barn i Hedmark og Telemark, viser at reduksjonen var størst blant barn som gikk på skoler med gratis fruktordning og blant barn der foreldrene hadde lavere utdanningsnivå (ikke universitet eller høyskole). Disse medlemmer mener dette viser hvor viktig en slik billig ordning som gratis frukt og grønt er. Overvekt og livsstilssykdommer utgjør befolkningens største helseutfordring, og levealderen har nådd sin topp og vil trolig bli kortere for framtidens generasjoner på grunn av lite mosjon og dårlig kosthold.

Disse medlemmer mener det er viktig å innse at skal man oppnå konkrete resultater, er det ikke nok med generell helseinformasjon. Det er dokumentert at helseinformasjon ofte gir mest endring hos de med høyere utdanning, mens de med lavest utdanning endret kostholdet sitt minst. Samtidig har disse medlemmer merket seg at fedme i stadig større grad er blitt et klassespørsmål. De med lang utdanning og høy inntekt har i mindre grad livsstilssykdommer på grunn av lite mosjon og dårlig kosthold, mens de med kortere utdanning og lavere inntekt sliter i større grad med overvekt.

Disse medlemmer mener at det å gi gratis tilgang på frukt og grønt i skolen kan hjelpe hele Norges befolkning, i motsetning til det å bare opplyse om de positive effektene. Derfor støtter ikke disse medlemmer regjeringens forslag om å fjerne kommunenes plikt til å gi gratis frukt og grønt til ungdomsskoleelever.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er viktig å trekke et klart skille mellom skolens oppgaver og foreldrenes oppgaver. Disse medlemmer mener at det er foreldrenes ansvar å sørge for at elevene har mat med seg på skolen. Disse medlemmer vil videre vise til Forskningsrådets rapport fra forskningskampanjen 2011. Denne gikk grundig gjennom hva skolebarna spiser, og viste at 33 pst. av elevene i barneskolen og 23 pst. av elevene i ungdomsskolen spiste frukt på skolen. Andelen var altså lavere på ungdomstrinnet der det var gratis frukt. Disse medlemmer mener dette viser at tilbudet

om gratis frukt og grønt på ungdomsskolen ikke har nådd så mange elever som tiltenkt og dermed er et lite treffsikkert tiltak.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er opptatt av at kvaliteten i skolen må bli bedre, og ønsker å prioritere læringsfremmende tiltak i grunnopplæringen. Disse medlemmer vil påpeke at utfordringene norske skole står overfor ikke løses ved å pålegge kommunene å betale for frukt på skolen, men ved å legge vekt på kvalitet, oppfølging og gode lærere.

Disse medlemmer viser til at skoleeiere står fritt til selv å legge til rette for at alle elever får tilbud om frukt og grønnsaker i skolen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre ser betydningen av at barn og unge har frukt og grønnsaker som en del av sitt daglige kosthold. Disse medlemmer mener likevel at det bør være opp til skoleeier og skolene selv å vurdere hvorvidt deler av skolebudsjettet skal brukes til gratis frukt og grønnsaker til elevene, eller om man ønsker å benytte pengene på andre læringsfremmende tiltak – herunder kompetansehevede tiltak for lærere.

Ideelt sett mener disse medlemmer at pengene som i dag er øremerket skolefrukt, burde kunne disponeres mest mulig direkte av skoleeierne og skolene selv.

Disse medlemmer viser til at det er en klar sammenheng mellom inntak av sunn og næringsrik mat og evnen til læring og konsentrasjon. Disse medlemmer mener det er en viktig oppgave for skolen, i samarbeid med hjemmet, å bidra til at alle norske elever får i seg sunn og næringsrik mat i løpet av skoledagen, at de spiser frokost, og at de får med seg matpakke hjemmefra. Disse medlemmer mener det av helsemessige grunner og av hensynet til miljøet bør stimuleres til at nordmenn spiser mer frukt og grønt og mindre kjøtt. En god måte å gjøre dette på vil være å gjøre de sunne valgene billigere og lettere tilgjengelig.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis politiske program for perioden 2013–2017, hvor partiet går inn for å fjerne moms på frukt og grønnsaker.

2.4 Rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring

Komiteen vil understreke betydningen av at vi får flest mulig til å fullføre yrkesfag på videregående skole og ta fagbrev. Komiteen vil påpeke at i dag

slutter mange etter to år for så å fortsette på studieforberedende, der mange faller fra.

Komiteen mener at forslaget om rett til påbygging til studiekompetanse etter fullført fagbrev vil gjøre flere i stand til å fullføre fag- og yrkesopplæringen, og føre til mindre frafall på påbyggingslinjene. Forslaget gjør systemet mer fleksibelt og vil gi bedre ressursutnyttelse. Komiteen vil henvisse til en studie fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) om påbygging i fem fylker som viser at en større andel elever fullfører og består påbygging etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring sammenlignet med Vg3 påbygging.

Komiteen mener forslaget vil øke tilgangen på kvalifiserte fagarbeidere og gi flere yrkesutøvere som har høyskole- og universitetsutdanning kombinert med yrkeserfaring og fagbrev. Komiteen vil vise til at alt tyder på at mangelen på fagarbeidere ligger an til å bli stor i fremtiden, og at det er nødvendig med tiltak for å møte etterspørselen. Komiteen vil også påpeke at en arbeidsstokk med høyt kompetente fagarbeidere medfører høyere stabilitet og forutsigbarhet, og kan gjøre Norge mindre avhengig av importert arbeidskraft for å løse grunnleggende samfunnsoppgaver i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil videre påpeke at i høringen om rett til inntak i UH-sektoren etter fagbrev var den overveldende majoriteten av høringsuttalelsene negative. I saken om påbygging til studiekompetanse etter fullført fagbrev har derimot reaksjonene fra fagmiljøene vært unisont positive.

2.5 Andre forslag

Komiteen slutter seg til de øvrige lovendringsforslagene i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å gi en rett til opplæring for ungdom 16–18 år som søker om oppholdstillatelse. Disse medlemmer støtter forslaget, men merker seg at bl.a. Barneombudet, Røde Kors og Redd Barna har uttrykt bekymring for at forslaget ikke gjelder ungdom uten lovlig opphold i Norge. Redd Barna anbefaler at alle barn gis rett til videregående opplæring, uavhengig av oppholdsstatus, dersom det er sannsynlig med et opphold i Norge i mer enn tre måneder. I proposisjonen fremgår det videre at noen høringsinstanser har kommentert at dersom det ikke blir gitt oppholdstillatelse, bør retten til opplæring gjelde frem til utløpet av den utreise-fristen som blir fastsatt av utlendingsmyndighetene.

Disse medlemmer deler bekymringene gjengitt ovenfor, og har som prinsipielt utgangspunkt at den enkeltes behov for opplæring bør gå foran såkalt «innvandringsregulerende hensyn».

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil understreke den positive betydningen skolegang har for alle borgere. Disse medlemmer mener at rett til opplæring, slik det fremkommer i forslaget, er et viktig tiltak som vil bidra til at disse får mulighet til å bygge opp sin kompetanse, og slik blir i stand til å bidra positivt til verdiskaping i det norske samfunnet.

Disse medlemmer viser til regjeringens arbeid med effektiv behandling av asylsøknader, og at målet er at de som har fått endelig avslag, umiddelbart skal plasseres på egne returnemottak, for så å sendes ut av landet så fort det lar seg gjøre.

Disse medlemmer vil understreke at forslaget kun omfatter dem som oppholder seg lovlig i landet. Retten til skolegang avsluttes umiddelbart ved eventuelt endelig vedtak om avslag på søknaden om oppholdstillatelse.

Disse medlemmer understreker at forslaget verken vil medføre rett til å oppholde seg i Norge eller til å få tillatelse til å oppholde seg i Norge, og at forslaget ikke skal være til hinder for effektivisering av vedtak om avslag.

Disse medlemmer vil understreke behovet for streng lovgivning på området. Disse medlemmer vil vise til at man i universitets- og høyskolesektoren ikke er bundet av kravet om lovlig opphold. Universiteter og høyskoler kan av den grunn la personer med ulovlig opphold i Norge ta undervisning. Disse medlemmer vil be regjeringen følge opp dette på egnet måte, slik at bare dem med lovlig opphold får rett til undervisning.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøyskoleloven (leksehjelp m.m.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa blir det gjort følgende endringer:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-2, 10-6, 10-6a, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-7a, 13-10, 14-4, 15-3 og 15-4.

§ 3-1 femte ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Kravet om sakkunnig vurdering gjeld ikkje for elevar med rett til særskild språkopplæring etter § 3–12.

§ 3-1 nytt ellevte og tolvte ledd skal lyde:

Den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som ein del av ungdomsretten etter første ledd, har etter søknad rett til eitt års påbygging til generell studiekompetanse. Det same gjeld andre som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring innan utgangen av det året dei fyller 24 år. Retten gjeld dei som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014, eller seinare. Retten kan takast ut når som helst innan utgangen av det året vedkommande fyller 24 år. Lovføresegna i tredje ledd om at retten må takast ut i løpet av ein samanhengande periode på fem, alternativt seks år, gjeld ikkje her.

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Ungdom som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til vidaregåande opplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Dei som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, og som fyller 18 år i løpet av eit skoleår, har rett til å fullføre påbegynt skoleår. For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til vidaregåande opplæring etter denne paragrafen fram til dato for endeleg vedtak.

§ 4A-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Det er eit vilkår for rett til grunnskoleopplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Dei som er over opplæringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Dei som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, og som fyller 18 år i løpet av eit skoleår, har rett til å fullføre påbegynt skoleår. For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen fram til dato for endeleg vedtak.

§ 4A-3 nytt syvende ledd og åttende skal lyde:

Den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som ein del av ungdomsretten etter § 3-1 første ledd, har etter søknad rett til eitt års påbygging til generell studiekompetanse. Det same gjeld andre som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring innan utgangen av det året dei fyller 24 år. Retten gjeld dei som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014, eller seinare. Retten kan takast ut når som helst etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Vaksne som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til opplæring etter denne paragrafen.

§ 5-5 andre ledd skal lyde:

Skolen skal ein gong i året utarbeide skriftleg oversikt over den opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven. Utviklinga til eleven skal vurderast ut frå måla som er sette i den individuelle opplæringsplanen til eleven. Skolen sender oversikta og vurderinga til eleven eller til foreldra til eleven og til kommunen eller fylkeskommunen.

§ 13-1 første ledd andre punktum skal lyde:

Ansaret gjeld ikkje elevar og andre som fylkeskommunen har ansaret for etter §§ 13-2, 13-2 a og 13-3a.

Ny § 13-2 a skal lyde:

§ 13-2 a. Plikt for fylkeskommunen til å sørgje for grunnskole- og vidaregåande opplæring i fengsel

Fylkeskommunen har ansaret for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring etter denne lova for innsette i fengsel innanfor vedkommande fylkeskommune.

Når opplæringa skjer i fengsel, skal kriminalomsorga sørgje for nødvendige lokale til formålet.

§ 13-3 fjerde ledd oppheves.

§ 13-3 nåværende femte og sjette ledd blir nye fjerde og femte ledd.

§ 13-5 oppheves.

§ 13-7 a første ledd skal lyde:

Kommunen skal ha eit tilbod om leksehjelp i grunnskolen.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot blir det gjort følgende endringer:

§ 7-1c oppheves.

§ 7-1e første ledd skal lyde:

Skolen skal ha eit tilbod om leksehjelp i grunnskolen.

III

I lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler blir det gjort følgende endringer:

Ny § 6 skal lyde:

§ 6. *Politiattest*

Styret ved den enkelte folkehøyskole avgjør om de som skal tilsettes fast eller midlertidig ved skolen, må legge fram politiattest med tilsvarende innhold som er nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Styret ved skolen vurderer i så fall konsekvensene av eventuelle merknader på politiattesten i den enkelte tilsettingssak.

Nåværende §§ 6 til 8 blir nye §§ 7 til 9.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 3. juni 2014

Trond Giske

leder

Marianne Aasen

ordfører